

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

NÁZEV: Psychoterapie jako hermeneutický výkon

AUTOR: Mgr. Milan Polák

Předložená diplomová práce se zabývá vztahem mezi filosofickou hermeneutikou a psychoterapií a klade si za cíl ukázat, že právě hermeneutika by mohla (a měla) psychoterapii teoreticky fundovat či alespoň upevnit její výchozí terminologii. Psychoterapie, která je ze své povahy obrácená k léčbě konkrétních pacientů a hledí si tedy především praktického uplatnění, bývá, jak uvádí autor práce, metodologicky roztržštěná a zpravidla i terapeuti své postupy zdůvodňují vágně a nahodile. Tezí práce je, že ať jsou psychoterapeutické proudy jakkoli terminologicky a metodologicky různorodé, lze za jejich společný jmenovatel či „za univerzálně platný faktor“ považovat **rozumění** jakožto jakési základní před-pojmové vyznání se ve světě, jež se prohlubuje artikulovanou interpretací. Tedy to rozumění, které je zároveň „předmětem zájmu“ filosofické hermeneutiky (srov. s. 3 a 54). Jinými slovy, Milan Polák spatřuje v hermeneutickém rozumění (analogicky ke zkušenosti filosofické, příp. zkušenosti humanitního badatele) vhodný základ pro psychoterapeutickou léčbu, během níž si pacient za pomoci terapeuta artikulovanou interpretací prohlubuje porozumění své životní situace.

Téma práce je nepochybně velmi zajímavé a dobře vymezené. Autor se v práci nejprve opírá o detailní četbu tří velkých myslitelů důležitých pro moderní filosofickou hermeneutiku, totiž M. Heideggera, H.-G. Gadamera a P. Ricoeura (kap. 1–3, s. 5–53), následně představuje reprezentativní psychoterapeutické směry a zkoumá, zda a nakolik se dotýkají tématu hermeneutického rozumění (Freudova psychoanalýza, kognitivně-behaviorální terapie aj.; s. 54–66). V poslední části se pak soustředí na představení vybraných psychoterapeutických teoretiků, kteří se s hermeneutickým přístupem výslovně vypořádávají (J. Mrkvička, F. C. Richardson, R. Chessick a další, s. 66–82).

Z práce je patrné, že autor problematice velmi dobře rozumí stejně jako že používané texty poctivě nastudoval, za její slabinu nicméně považují způsob, jakým je téma pojednáno. Tři rozsáhlé kapitoly, které jsou věnované Heideggerovi, Gadamerovi a Ricoeurovi a které tvoří dvě třetiny práce, představují spíše samostatné přehledové referáty k příslušným autorům než části, jež by organicky sloužily zastřešujícímu tématu práce. Dlouhé popisné pasáže o pilířích Heideggerovy fundamentální ontologie či Gadamerovy a Ricoeurovy hermeneutiky jsou samy o sobě interpretovány s porozuměním, ale působí spíše jako kapitoly jednoho z dalších přehledových úvodů do hermeneutiky žánrově podobných knihám Jeana Grondina či Jaroslava Hrocha (Srov. J. Grondin, *Úvod do hermeneutiky*; J. Hroch, *Filosofická hermeneutika v dějinách a v současnosti*). Není vždy jasné, proč se s ohledem na téma práce, tj. vztah psychoterapie a hermeneutiky, autor zabývá tak detailním rozbořením například §7 z *Bytí a času*, popisu rozdílu mezi výskytovostí a příručností, vztahu blízkého vs. vzdáleného, heideggerovskému pojetí prostorovosti atd. atp. (viz s. 5–21) Proč Gadamerova kritika scientismu, pojmy předsudku, autority, tradice, inspirace aristotelskou *frónésis* atp. (srov. s. 22–40) stejně jako výklady Ricoeurova projektu (propojení hermeneutiky se strukturalismem, teorie metafory, symbolu apod., s. 41–53) nejsou jasněji zohledněny v celku práce? Všechny tyto pojmy a odlišnosti jsou z hlediska filosofie příslušných autorů zajisté velice důležité, ale obávám se, že nejsou dostatečně využity a bohužel neslouží tak

úplně vlastnímu tématu práce. Domnívám se, že často naopak působí jako odbočky, jež zbrzdí tah textu.

To samé lze říct o kapitole „Příklady využití hermeneutiky v psychoterapeutické teorii a praxi“ (s. 66–82), kde Milan Polák opět pečlivě popisuje, co si autoři jako J. Mrkvička, F. C. Richardson či B. Mooková vybírají z moderní filosofické hermeneutiky a jakým způsobem to využívají ve svých textech, marně zde ale budeme hledat nějaký průsečík, neboť u každého z autorů si všímá něčeho jiného. Jednou je to medicinizace současné společnosti, jednou kritika izolovaného subjektu, jindy koncepce hry.

Pasáže týkající se vzniku a rozvoje psychoterapie jsou naproti tomu dost kusé a povrchní. Velký význam je zde přikládán (a jistě oprávněně) Freudově psychoanalýze, ale výklad tomu neodpovídá. Autor sice zmiňuje, že pro Freuda je mimořádně důležitý rozhovor s pacientem a interpretativní charakter psychoanalytického postupu, ale není tomu věnován dostatečný prostor. To ostře kontrastuje s předchozími detailními analýzami Heideggera, Gadamera a Ricoeura, které těžší z přímé práce s primárními texty. V případě Freuda se M. Polák opírá jen o sekundární přehledovou literaturu.

Celkově mám za to, že by práci prospělo ještě jí víc sešněrovat, mnohé pasáže přeformulovat či je klidně nemilosrdně vyškrtnout. I když jsou samy o sobě zajímavé a interpretovány věcně správně, autor by měl především myslet na tah textu a neustále se ohlížet na to, co je samotným tématem práce. Zvláště když to téma je zajímavé a autor práce je v něm fundovaný.

Diplomovou práci „Psychoterapie jako hermeneutický výkon“ Mgr. Milana Poláka **doporučuji** k obhajobě a předběžně ji hodnotím známkou **velmi dobře**.

V Praze dne 26. srpna 2024

Mgr. Felix Borecký, Ph.D.